

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

ÅRSMELDING 2022

LEDEREN HAR ORDET

Kvalitetsnorm

Klassifisering av de nasjonale villreinområdene ble fremlagt i april. Ekspertgruppen besluttet at Rondane, i likhet med alle andre områder, skulle klassifiseres som ett villreinområde. Helhetsvurderingen medførte at Rondane villreinområde ble klassifisert til dårlig kvalitet (rødt). Måleparameteret for funksjonelle trekkpassasjer ble utslagsgivende. Det ble likevel gjort analyser for hver av de to delområdene. I de separate analysene ble Rondane nord satt til rødt for både funksjonell arealunnvikelse og trekkpassasjer. En områdedelt klassifisering ville gitt Rondane nord dårlig kvalitet, Rondane sør middels. Sølnekletten ble klassifisert til middels (gult). De enkelte måleparameterne viser at Sølnekletten fremstår som det best fungerende delområdet og oppfyller dermed minimumskravet til kvalitetsnormen med middels kvalitet.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten forventer at Klima- og Miljødepartementet i samråd med andre myndigheter planlegger iverksettelse av snarlige tiltak som kan bidra til at kravene til funksjonelle villreinområder blir nådd i Rondane

Revisjon av forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane.

Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane og forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat er fra henholdsvis fra 2009 og 2011. Da nåværende forvaltningsplan ble utarbeidet var kunnskapsgrunnlaget for villrein svært mangelfullt og omdiskutert. Denne gangen har man et godt kunnskapsgrunnlag. Lokale registreringsprosjekter, merkeprosjekt og forskningsprosjekter i regi av NINA, er både villreinen og menneskelig arealbruk registrert. I tillegg har arbeidet med kvalitetsnormen ført til at kunnskapsgrunnlaget har blitt ytterligere forbedret. Villreinnemnda har gjennom sin deltagelse i Rådgivende utvalg og i møte mellom Villreinforum og Nasjonalparkstyret fremmet sitt syn på nødvendigheten av å ta helhetlige grep for å sikre framtida for villreinen i Rondane. Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten har oppfordret til at revisjon av forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Dovre samt Hemmeldalen naturreservat og det videre arbeidet med kvalitetsnormen, blir koordinert.

Stortingsmelding om villrein

Utviklingen for villreinen har i lang tid gått i feil retning. Regjeringen har derfor vedtatt å lage en stortingsmelding for de enkelte nasjonale villreinområdene. klassifiseringen av de 10 nasjonale villreinområde viser at ingen av områdene er vurdert å ha god kvalitet, 6 av områdene har dårlig kvalitet. Som ledd i arbeidet med stortingsmeldingen vil det bli igangsatt arbeid med tiltaksplaner. I følge uttalelse fra Klima- og miljøministeren er det åpenbart at det trengs kraftfulle tiltak for å bedre situasjonen for villreinen.

«Bevar villreinen i Rondane»

Dette startet som en lokal diskusjonsgruppe i Nord Gudbrandsdalen med villrein som fokus. I juni opprettet de en facebook gruppe kalt Bevar Villreinen i Rondane med hensikt å spre kunnskap, skape opinion og engasjement. De har lyktes i å skape interesse, og ved årsskiftet hadde gruppen passert 2000 fb-medlemmer. Med utgangspunkt i denne facebookgruppa ble det opprettet en medlemsorganisasjon som skal jobbe for bevaring av villreinen. Som organisasjon vil de nå ha muligheten til å være høringsinstans for ulike planer.

Leder av Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten

Jørund Båtstad

1. VILLREINNEMNDA FOR RONDANE OG SØLNKLETTEN

Villreinnemnda er en offentlig nemnd hvor medlemmer og varamedlemmer er oppnevnt av Miljødirektoratet, etter forslag fra hver kommune som har villreinareal. Villreinnemndenes hovedoppgaver er å:

- Være høringsinstans i saker som berører arealbruken i villreinens leveområde.
- Godkjenne bestandsplaner utarbeidet av rettighetshaverne i et villreinområde (villreinutvalgene).
- Godkjenne fellingskvoter for det enkelte år etter forslag fra rettighetshaverne
- Fordele midler til villreintiltak.
- Bidra til at kunnskapen om villreinens leveområder styrkes.

Nemndene har en fire-årig funksjonsperiode som følger kommunevalgperioden. Ny nemnd for Rondane og Sølnkletten ble konstituert i februar i 2020, med følgende medlemmer:

Kommune	Medlemmer	Varamedlemmer
Sel	Jørund Båtstad (leder)	Ingebjørg Uldalen
Folldal	Solvår Brustad Lilleeng (nestleder)	Bjørn Brendbakken
Alvdal	Trond Ivar Paaske	Britt Guri Nordtun
Dovre	Arne Vadet	Bente Sæther
Hamar	Hanne Sandvoll	Ivar Skramstad
Nord-Fron	Anne K. Tina Lyslo	Hans Petter Solberg
Rendalen	Anne Grete Otnes	Ny under oppnevning
Ringebu	Laila Bårdsløkken	Erik Winther
Ringsaker	Thomas Eriksen	Marte Røhnebæk
Sør-Fron	Else Mari Bjørke	Hans Mathias Ulberg
Stor-Elvdal	Ane Eriksen Hamilton	Terje Andreas Hoffstad
Øyer	Bjørner Killi	Anne Magnhild Braastad Lie
Åmot	Vidar Helgesen	Ingebjørg Dybvik

Nemnda har et arbeidsutvalg bestående leder, nestleder og nemndas medlem fra den kommunen saken gjelder.

Sekretær i 2022 har vært Marit Vorkinn, Statsforvalteren i Innlandet.

2. NEMNDAS ARBEID I 2022

Nemnda har i 2022 hatt fire ordinære styremøter og 8 møter i Arbeidsutvalget, enten på Teams, eller som mailbehandling. Styremøtet i september var kombinert med befarings i området Høvringen-Mysusæter-Spranget. Fjelloppsyn Per Erik Sannes (Sel) og Tore Larsson (Dovre) deltok på deler av befaringsen/møtet og orienterte om situasjonen for villreinen i Rondane Nord.

Saksmengden til nemnda har vært stor og økende de siste årene. I 2013 behandlet nemnda 20 saker. I 2022 var dette økt til 45 saker med ordinær behandling, 7 saker med forenkla behandling (godkjent av leder og nestleder) og 5 saker som ikke ble behandlet, men vurdert. I tillegg kommer klager nemnda har sendt på ulike vedtak (se avsnitt 2.1)

Villreinnemnda er også kopimottaker av vedtak fra nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre siden nemnda har klageadgang på vedtak som angår villreinen. Vedtak fra nasjonalparkstyret gjennomgås derfor av nemnda (i overkant av 100 saker i 2022).

Villreinforum Rondane-Sølnkletten er et samarbeidsforum for Villreinutvalget for Rondane Nord, Rondane Sør Villreinutvalg, Sølnkletten Villreinområde og Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten. Nemnda har hatt ansvaret for sekretariatet for forumet i 2022.

Villreinnemnda har i 2022 også deltatt i ulike prosjektgrupper, se avsnitt 2.4.

De økonomiske rammene gir nå ikke rom for å arbeide aktivt med en av nemndenes hovedoppgaver; Å bidra til at kunnskapen om villreinens leveområder styrkes. Dersom saksmengden øker ytterligere framover må nemnda kutte ned også på andre arbeidsoppgaver.

2.1 Arealforvaltning

Bruks- og utbyggingspresset mot arealene i Rondane er stort, og arealforvaltning er derfor en viktig og ressurskrevende oppgave for nemnda. I 2022 har det som vanlig vært en rekke hyttesaker, inkludert reguleringsplan for et nytt hyttefelt i Brumundkampen helt sør i området. Temaplaner for friluftslivets ferdselsårer, elvekraftverk og skjøtselsplan for Kongevegen over Dovrefjell har vært tema for andre planer nemnda har behandlet.

Villreinnemnda har også i 2022 påklagd flere vedtak etter Plan- og bygningsloven eller Naturmangfoldloven:

- Klage over dispensasjon for påbygg av hytte i Haustdalen i Alvdal kommune. Kommunen opprettholdt vedtaket. Klagen ble avgjort av Statsforvalter, som ga nemnda medhold og opphevet dispensasjonen.
- Klage på dispensasjon for fradeling av seter i Ringebu kommune, der det ble søkt om å dele ei seter til tre fritidseiendommer. Kommunen endret vedtaket og dispensasjon ble ikke gitt.
- Klage på dispensasjon til å bygge på gammel, fradelt tomt som ikke lå som byggeområde i gjeldende planverk (Ringebu kommune). Kommunen endret vedtaket og dispensasjon ble ikke gitt.
- Klage på dispensasjon til å bygge på gammel, fradelt tomt som ikke lå som byggeområde i gjeldende planverk (Sel kommune). Kommunen opprettholdt vedtaket. Klagen ble avgjort av Statsforvalter, som ga nemnda medhold og opphevet dispensasjonen.
- Klage på dispensasjon for kjentmannskjøring for lokalt hjelpekorps med 14 skutere i

Dovre nasjonalpark ble sendt Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i desember. Klagen behandles av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i februar 2023.

2.2 Bestandsforvaltning

Bestandsforvaltningen skjer i all hovedsak i regi av de tre villreinutvalgene i nemndsområdet; Villreinutvalget for Rondane Nord, Rondane Sør Villreinutvalg og Sølknkletten Villreinområde. Utvalgene utarbeider bl.a. flerårige bestandsplaner og forslag til årlig avskyting. Villreinnemndas hovedrolle i bestandsforvaltningen er å godkjenne bestandsplanene og søknader om fellingstillatelser.

Villreinnemnda godkjente nye bestandsplaner for Rondane Nord og Rondane Sør i 2021, for perioden 2021-2025. Målsettingen for Rondane er å ha en total stammestørrelse på 4.000 vinterdyr, derav 1.700 i Rondane nord (1200 nord for Ula og 500 sør for Ula) og 2.300 i Rondane Sør. I tillegg kommer en liten stamme i Finnsjøfjellet på 100 vinterdyr. Sølknkletten har godkjent bestandsplan for 2019-2023, med et bestandsmål på 800 vinterdyr.

Utvalgene kontrollerer bestandsutviklingen ut fra tellinger, kvotefastsetting og fellingsstatistikk. I tre av delområdene i Rondane er det enkelte år registrert en betydelig nedgang av dyr, uten at en kjenner årsaken til nedgangen. Utvandring som følge av ferdselspress/manglende beiteområder, sykdom, insektplager, økt kalvedødelighet ellers, rovdyr og mangelfulle tellinger har vært pekt på som mulige årsaksfaktorer. I alle de tre delområdene er nedgangen i bestandsstørrelse forsøkt motvirket gjennom reduserte jaktkvoter.

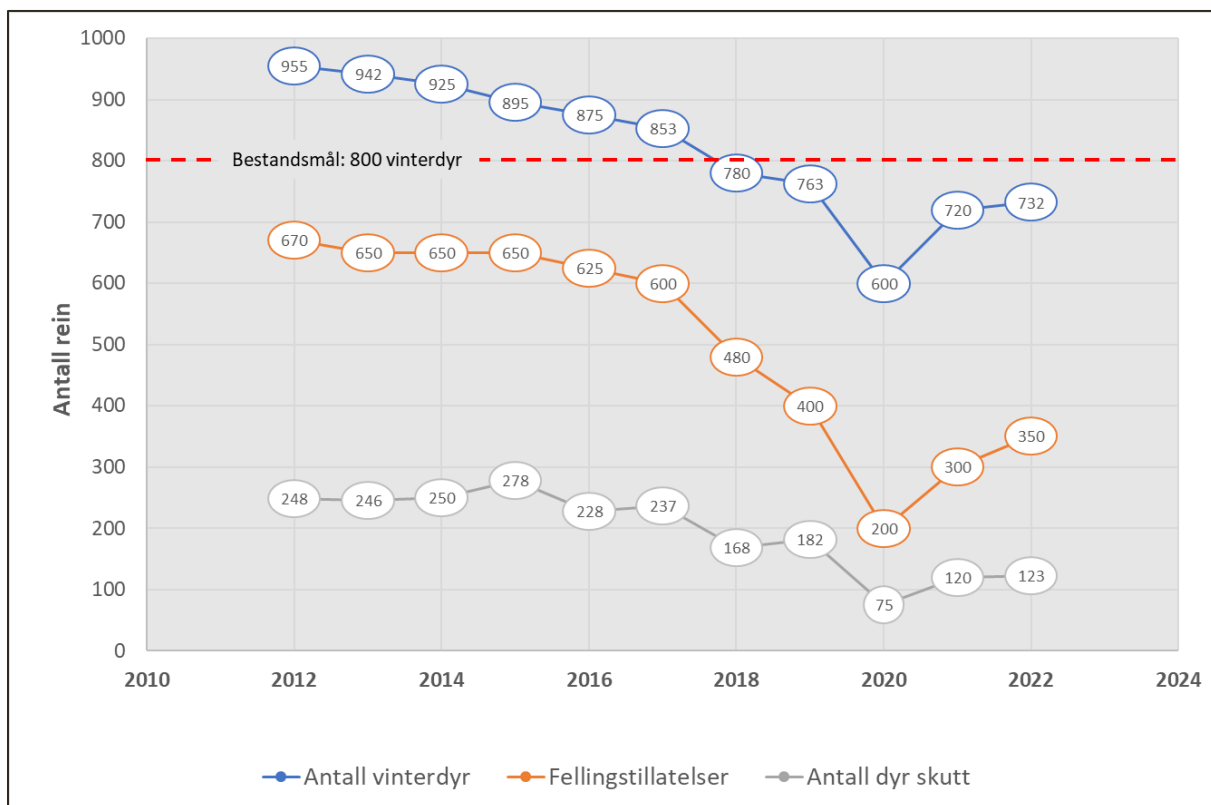
2.2.1 Sølknkletten

Antall dyr som ble funnet ved vintertellingene i 2020 var vesentlig lavere enn foregående år. I 2021 og 2022 ble det igjen funnet et antall rein på nesten samme nivå som i 2019. Sølknkletten Villreinområde mener det er sannsynlig at de har flere dyr i området enn det som ble observert i 2022.

Oppgangen i 2021 falt sammen med at utvalget i Rondane Nord registrerte færre dyr enn forventet. En vet lite om et mulig trekk mellom Rondane Nord og Sølknkletten, slik at de to resultatene ikke trenger å ha noen sammenheng. Det er imidlertid behov for bedre kunnskap om mulige trekk mellom Rondane Nord og Sølknkletten og mellom Rondane Nord og Rondane Sør. I desember 2021 ble det f.eks. observert spor etter en flokk på 50-100 dyr som hadde vært helt nede til Atndalsvegen (fv. 27) fra Sølknklettensida, før de snudde.

Villreinnemnda har oppfordret de tre utvalgene til å samordne vintertellingene, både mht. metodikk og tidspunkt, men en er ikke i mål med dette.

I henhold til bestandsplanen for Sølknkletten benyttet utvalget i forrige bestandsplanperiode kortkategoriene «fritt dyr», «fritt under 50 kg» og «kalv». Denne fordelingen hadde villreinområdet gode erfaringer med, så lenge målet var å *redusere* stammen. De to siste årene av forrige planperiode ble imidlertid simleandelen i uttaket vurdert å være noe høy i forhold til bukk. I 2020 ble simlene derfor totalfredet. For 2021 ble det foreslått en forsiktig åpning for jakt på simler gjennom kategorien «Fritt dyr under 50 kg» (10% av dyrene). For 2022 ble denne andelen økt ytterligere, til 20%, mens bukkeuttaket ble redusert tilsvarende

Figur 1. Bestandsutvikling i Sølnekletten 2012-2022

2.2.2 Rondane Nord

Rondane Nord fikk i 2021 ny bestandsplan (Rondane Nord Villreinutvalg). Bestandsplanen har en grundig beskrivelse av utviklingen og dagens situasjon i området:

Bestandsmålet for planperioden 2016-2020 er ikke oppnådd. Både nord og sør for Ula er det dokumentert uventede svingninger i bestandsnivåene de senere årene. Det er ingen åpenbare forklaringer på disse svingningene, men migrasjon til og fra andre villreinområder kan være én forklaring.

Det er i Rondane Nord mer vinterbeite enn nåværende bestand utnytter. I den sørlige delen av området gjelder dette også sommerbeite, mens tilgangen på sommerbeite er mindre i de nordlige delene av området. Dette skyldes både de naturgitte forholdene med liten tilgang til grønne beiter og at deler av barmarksbeitene ikke benyttes pga. forstyrrelser.

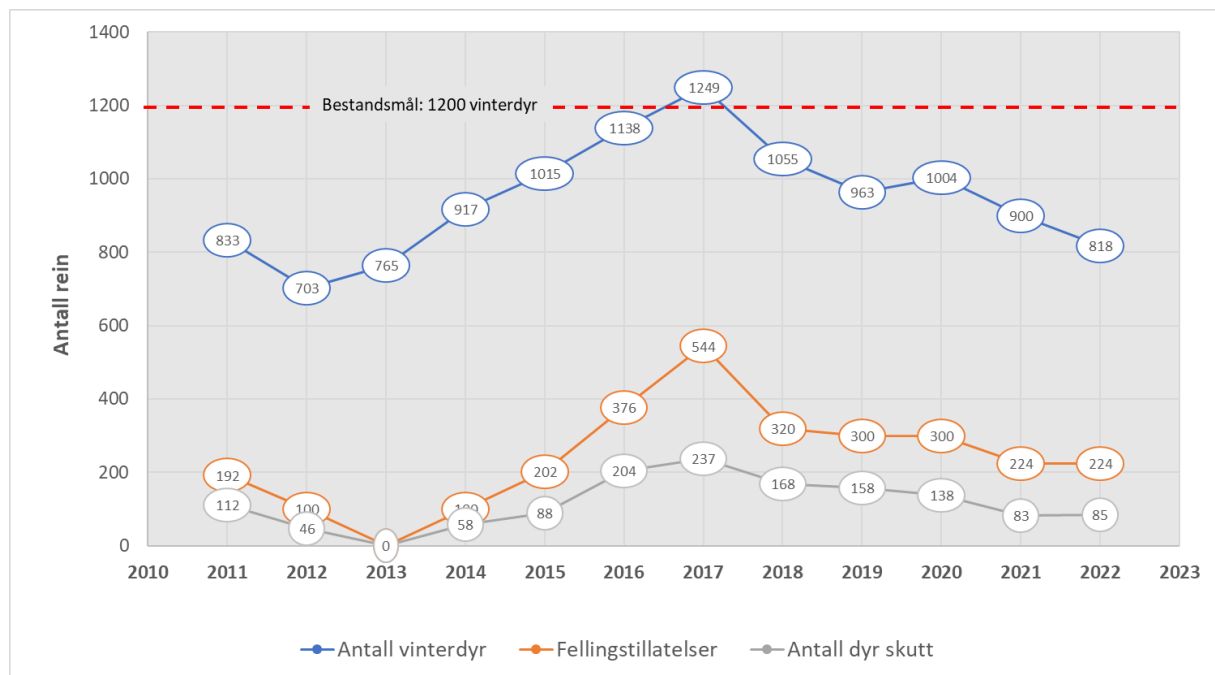
Endringer i villreinens arealbruk de siste 50 årene tilskrives en økning i menneskelig aktivitet. Dette har resultert i en deling først mellom Rondane Nord og Sør, og deretter en ytterligere oppdeling mellom områder nord og sør for Ula elv. Utvalget mener at fragmenteringen av leveområdet i Rondane Nord vil måtte få konsekvenser for bestandsstørrelsen i de to delområdene. Utvalget er også bekymret for at manglende trekkmuligheter kan påvirke utbrudd av fotråte.

Nord for Ula

I 2020 ble det telt 1004 vinterdyr, dvs. 20% under bestandsmålet på 1200 vinterdyr. Utvalget mente at utbruddet av fotråte i 2019 (30-40% av kalvene omkom før/under jakta) hadde spilt en vesentlig rolle for bestandsutviklingen fra 2019-2020, og søkte derfor om en fellingskvote på 300 dyr for 2020. Dette skulle teoretisk gi en vinterstamme i 2021 på ca. 1100 dyr. Vintertellingene i 2021 viste imidlertid bare 900 dyr, og i 2022 fant en bare 818 vinterdyr. Det var ikke noe nytt utbrudd av fotråte sommeren 2020 eller 2021 som kan forklare denne nedgangen. Nedgangen i 2021 falt som nevnt sammen med at Sølnekletten registrerte flere dyr samme vinter.

Det var vanskelige telleforhold ved tellingene i 2022, men det ble ikke meldt om observasjoner av andre flokker seinere enn de to fostringsflokkene og de to bukkeflokkene som ble funnet. På ny opplevde en med andre ord en uforklarlig bestandssvingning nord for Ula.

I jaktuttaket ble det lagt opp til et større uttak av kalv enn forutsatt i gjeldende bestandsplan, i tillegg til bruk av kort for kluftbuk. Dette for å spare produksjonsdyr og øke tilveksten.

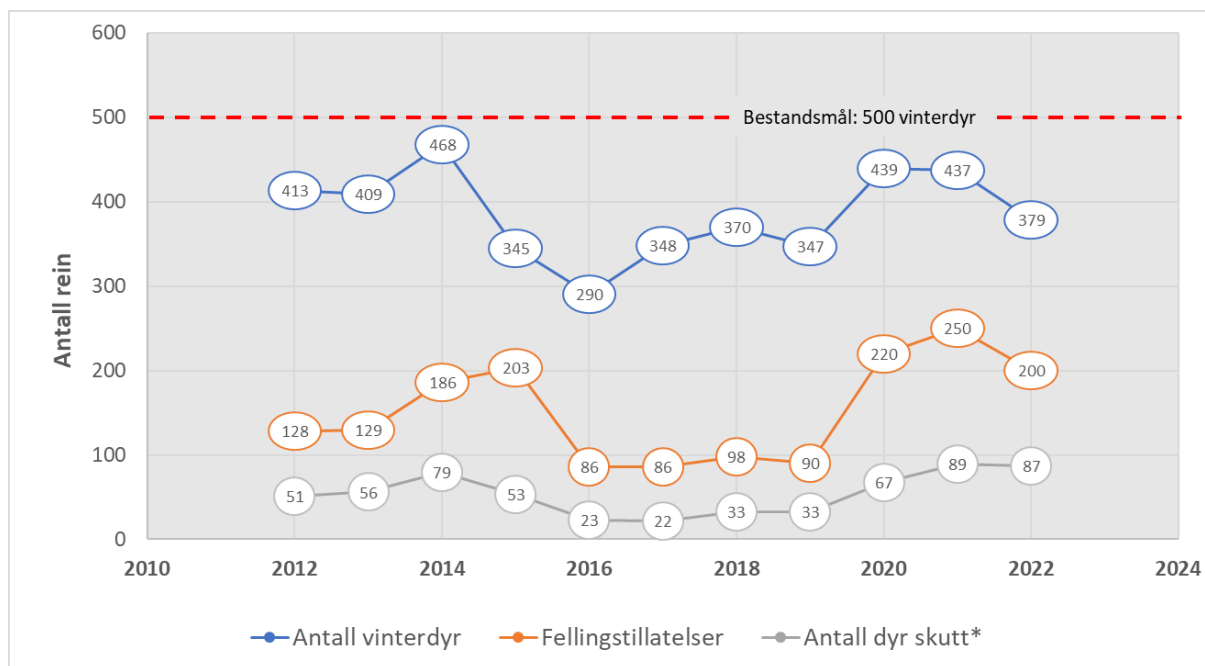

Figur 3. Bestandsutviklingen nord for Ula 2012-2022

Rondane Nord – Sør for Ula (Vulufjell)

I Vulufjell økte stammen med 92 dyr fra 2019 til 2020, opp til 439 dyr (se figur 4). Dette var stabilt til 2021. I slutten av jakta i 2021 gikk 40-50 dyr (i hovedsak simler og kalver) over til området nord for Ula. Disse antas å ikke ha kommet tilbake til vintertellingene i 2022, da det ble observert kun 379 dyr. Bestanden er med andre ord godt under gjeldende bestandsmål på 500 vinterdyr.

Utvalget mente at sjansen var stor for at disse ville dukke opp igjen i kalvingsområdene sine sør for Ula til våren, men fellingskvoten ble uansett basert på de dyrene som ble telt i januar. Avskytingsplanen ble noe endret, med en økning i uttak av eldre bukk og kalv, og tilsvarende reduksjon i kategorien «Fritt under 40 kg/simle/ungdyr». Dette for å spare produksjonsdyr.

Figur 4. Bestandsutvikling i Vulufjell 2012-2022

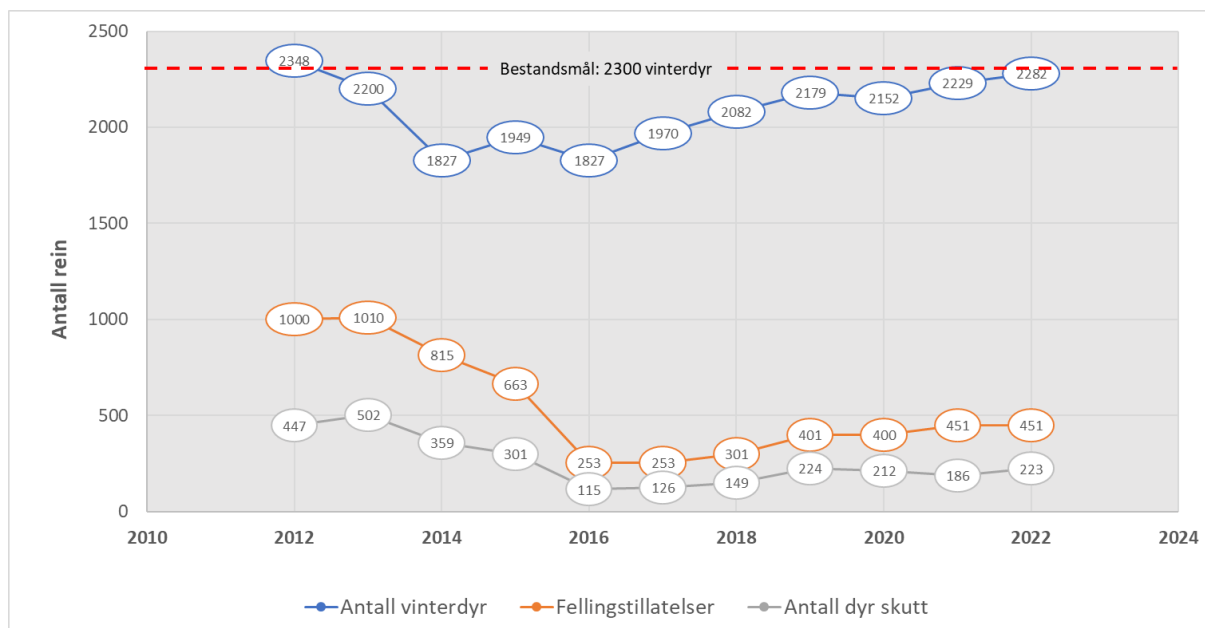
2.2.3 Rondane Sør

Også Rondane Sør fikk ny bestandsplan i 2021. Bestandsplanen består av to delplaner for Finnsjøfjellet og resten av Rondane Sør. Finnsjøfjellet ligger som en «øy» mellom Atna i nord og øst og elvene Setningen og Vulua. Finnsjøfjellet har lenge hatt en stabil vinterbestand på ca. 100 dyr, men de siste årene er antallet redusert. Vintertellingene i 2019 viste 92 dyr, i 2020 var dette redusert til 88 dyr og i 2021 63 dyr. Utvalget har redusert jaktkvoten fra 2020 til 2021 fra 40 til 20 dyr.

Bestanden av vinterdyr har jevnt og trutt økt igjen fra 2016. Vinteren 2021 fant en 2229 dyr ved minimumstillingene, mens en i 2022 fant 2282 dyr (figur 4). En ligger nå tett oppunder bestandsmålet 2300 dyr, og 50 dyr over den utviklingen som bestandsplanen legger opp til (mål om 2230 dyr i 2022).

Det har imidlertid gått hardt utover fellingskvotene, som er redusert fra ca. 1000 i 2011-2012, til 400-450 i 2019-2022. Dette har ikke bare sammenheng med gjenoppbygging av stammen, men også at tilveksten i bestanden er kraftig redusert de siste 40 årene. Ser en de siste 40 årene under ett var tilveksten på 24.8%. De siste fem årene fram til 2021 var den redusert til 11.8%. Den nedadgående trenden er bekymringsfull. Årsaken er usikker, men kan skyldes økt dødelighet, færre simler som produserer kalv, redusert fertilitet, predasjon og utvandring til andre områder. Det er ønskelig at en gjennom ulike prosjekter får større kunnskap om den lave tilveksten.

I klassifiseringen i kvalitetsnormen for villrein er storbukkandelen i Rondane Sør vurdert som «gul» (middels kvalitet). Dette er imidlertid et resultat av et bevisst valg om å øke hanndyrtaket år for år siden 2014, for å bygge opp igjen stammen.

Figur 5. Bestandutviklingen i Rondane Sør 2012-2022 (Finnsjøfjellet er unntatt)

2.3 Fordeling av tiltaksmidler

Tiltaksmidlene består av tilbakeførte fellingsavgiftsmidler for Rondane Sør, Rondane nord og Sølnekletten. I 2022 hadde nemnda 134.440 kr. til disposisjon.

Hoveddelen av tiltaksmidlene har foregående år vært gitt til bestandsforvaltning og overvåking, dvs. utvalgenes arbeid. Praxis har vært å fordele tiltaksmidlene mellom de tre områdene i forhold til det som er tilbakeført av fellingsavgiftsmidler. Styret fastslo at de også måtte følge denne praksisen i 2022, med de rammer som var til rådighet. Utvalgene trenger midlene til sine tellinger, som er nødvendige for en forsvarlig forvaltning. Nemnda ønsker sterkt å støtte skoleprosjekter, men har ikke midler til dette.

Tiltaksmidlene for 2022 ble tildelt som følger:

Rondane sør villreinutvalg	51.270 kr.
Villreinutvalget for Rondane nord	47.330 kr.
Sølnekletten Villreinområde	32.840 kr.
«Norman-prosjektet»	3.000 kr.
SUM	134.440 kr.

2.4 Deltakelse i prosjekter/eksterne aktiviteter

Villreinnemnda har også i 2022 vært involvert i flere prosjekter innenfor villreinområdet. Dette er alle prosjekter som er viktige for forvaltningen av villreinen, og det er positivt at nemnda blir invitert til å delta i prosjektene, både i forhold til å kunne få gi innspill, og i forhold til kontakt med andre villreinaktører.

Rådgivende utvalg Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Villreinnemnda har en representant i rådgivende utvalg som har hatt to møter i 2022. Solvår Brustad Lilleeng møter for nemnda, med Jørund Båtstad som vara.

Møte med Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Villreinforum møtte nasjonalparkstyret for Rondane-Dovre for å diskutere villreinutfordringer, med utgangspunkt i revisjon av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane. Solvår Brustad Lilleeng møtte fra nemnda.

Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning

Som oppfølging av det store prosjektet NINA gjennomførte i Rondane om villrein og ferdsel i 2009-2013, ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på mulighetene for å videreføre deler av forskningsprosjektet. Dette resulterte i prosjektforslaget for «Følgeprosjekt i Rondane villreinområde: Villrein, ferdsel og forvaltning», som var planlagt å gå fram tom. 2019. Arbeidet ble videreført i 2022. Ei styringsgruppe for prosjektet ble etablert på møte i juni i 2017. Medlemmer i styret er: Villreinnemnda for Rondane og Sølnekletten (Jørund Båtstad representerer nemnda), Villreinutvalget i Rondane nord (2 representanter), Villreinutvalget i Rondane sør (4 representanter), Statsforvalteren i Innlandet og Innlandet Fylkeskommune, Dovre kommune, Sel kommune, Rondane nasjonalparkstyre og DNT Oslo og Omegn, med Jon Olav Solstad som leder.

Prosjektgruppe - Skjøtselsplan for Kongevegen - Dovre nasjonalpark (mellom Dovre og Fokstugu)

Arne Vadet, Dovre, har representert villreinnemnda i arbeidet.

Villreinerådets fagdager

Tre av medlemmene i nemnda deltok på villreinerådets fagdager i juni, sammen med sekretæren.

Brev til Klima- og miljødepartementet om kvalitetsnormen for villrein

Etter at resultatene fra klassifiseringen av villreinområder etter kvalitetsnormen var framlagt i april, gikk Villreinnemnda, de tre villreinutvalgene, Statsforvalteren i Innlandet og Villreinforum sammen om et felles brev til Klima- og miljødepartementet. I brevet ble det understreket at det haster å komme i gang med en tiltaksplan i Rondane, og at Klima- og miljødepartementet ved vurderingen av om en tiltaksplan skal utarbeides for Rondane bør;

- ta hensyn til ulikhetene mellom Rondane Nord og Sør.
- basere en eventuell tiltaksplan på en helhetsvurdering der også det forebyggende perspektivet gjennom arealplanlegging blir ivaretatt.
- åpne for at lokal forvaltning blir bredt representert i arbeidet.

2.5 Regnskap

Honorarer, nemnda	186.379 kr.
Reiseutgifter, nemnda	26.402 kr.
Møteutgifter, inkl. befarings	50.513 kr.
Sekretær (inkl. kontorhold og økonomiforvaltning)	250.000 kr.
Tjenestekjøp, villreinutvalgene	80.448 kr.
Medlemskontingent Villreinrådet, Villreinen mm.	5.405 kr.
Ufordelt	853 kr.
SUM	600.000 kr.